

SUZANA TODOROVIĆ

Univerza na Primorskem

Pedagoška fakulteta

Cankarjeva ulica 5, SLO-6000 Koper

suzana.todorovic@upr.si

GORAN FILIPI

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Razred za filološke znanosti

Zavod za lingvistička istraživanja

Ulica književnika Ante Kovačića 5, HR-10000 Zagreb

ISTRSKOSLOVENSKI ORNITONIMI
IZ DRUŽINE RAC IN GOSI:
PRIMERJAVA IZRAZOV, PRIDOBLENJIH V 80-IH LETIH
20. STOLETJA IN V ČASU NOVEJŠIH RAZISKAV

V prispevku¹ prikazujemo izbrane istrskoslovenske narečne izraze za ptice iz družine rac in gosi (Anatidae), reda plojkokljunov (Anseriformes). Istrskoslovenske ornitonime smo zbrali po vprašalnici, ki je bila podlaga za pripravo slovarja *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae* (LOHS). Prvo raziskavo je opravil Goran Filipi, in sicer v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, druge, novejšje podatke, pa je zbrala Suzana Todorović leta 2009 v okviru svoje doktorske disertacije.² Ornitonimi, ki jih je Suzana Todorović zapisala v Novi vasi, so bili objavljeni v IbLA, tisti, ki jih je zapisala v Borštu, pa v LAIČaG. Avtorja sta zbrano gradivo primerjala, izraze etimološko analizirala in prikazala, katere izraze Istrani še uporabljajo oz. katere so opustili ali jih nadomestili z drugimi poimenovanji.

¹ Delo je nastalo v okviru projekta *Lingvistička geografija Hrvatske u europskome okružju* (LinGeH) ki ga financira Hrvatska zaklada za znanost, št. HRZZ 3688.

² LRR.

1. Raziskovanje istrskoslovenskih ornitonimov

Namen pričujočega članka je prikazati in primerjati izbrane ornitonime, ki so jih govorci slovenskega istrskega narečja³ uporabljali v osemdesetih letih 20. stoletja, in tiste, ki smo jih zapisali leta 2009.

Narečno besedje iz tako imenovanih specializiranih področij, ki je po navadi tesno povezano s starejšimi poklici, značilnim preteklim že opuščnim načinom življenja ali s področij, za katera je značilen človekov tesni stik z naravo, s sodobnimi življenjskimi navadami tone v pozabo. Sem prištevamo tudi semantično polje ornitonimov. Narečne izraze za ptice pozna le še peščica (najpogosteje starejših) narečnih govorcev, ki omenjeno besedišče ohranja bodisi (le) v spominu bodisi zato, ker morda še ohranjajo tisti način življenja. Izrazi za ptice so tako podvrženi opuščanju oziroma nadomeščanju z izrazi iz knjižnega jezika danega okolja. Podobno velja za specializirano starejše besedje s področja živinoreje in poljedelstva, ki je bilo opuščeno zaradi novejših načinov obdelovanja zemlje in ukvarjanja z živino; pogostost rabe omenjenega besedišča je vsekakor manjša, ker se je večina potomcev Istranov iz kmečkega zaledja odločila za modernejši način življenja.

Iz zgodovinskih zapisov je znano, da se je podeželsko prebivalstvo nemalokrat zaradi boljših zaposlitvenih možnosti selilo v mesto, predvsem zaradi potrebe po delovni sili v tovarnah. V zadnjih dveh desetletjih pa smo priča ravno nasprotni smeri migracij – mestno prebivalstvo se namreč iz mest seli v mestna zaledja in na podeželje, ki je zaradi novodobnega načina življenja in modernizacijskih tokov postalo »suburbano« ter tako izgubilo duh preteklosti, zlasti v smislu aktivnega kmetovanja in poljedelstva; le-to je ponekod dobilo ljubiteljski ali »vrtičkarski« značaj in je ostalo omejeno na peščico starejših vaščanov, ki preprosto ne znajo, nočejo in ne želijo živeti drugače, kot so bili vselej vajeni (Todorović in Koštiál 2014: 14).

V zvezi z izginjajočim besediščem Atilij Rakar in Mitja Skubic v recenziji,⁴ ki sta jo izpisala za *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae*, že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja opozarjata, da je zbiranje omenjenega ogroženega narečnega besedišča dragoceno, »ker izginjajo tudi ptičje vrste, zagotovo pa tudi ljudje, ki staro izrazje še poznajo ali ga celo uporabljajo«.

Prvo raziskavo, ki je podlaga za našo primerjavo pri rabi narečnih ornitonimov, je opravil Goran Filipi, in sicer med letoma 1985 in 1990. V času raziskovanja je obiskal več kot 200 krajev, ki se umeščajo v različna istrska narečja.

³ V zaledju mest Koper, Izola in Piran domačini govorijo slovensko istrsko narečje, ki ga (po Logarju 1996) delimo na rižansko in šavrinsko različico. Meja med njima poteka po črti Bertoki–Marezige–Zazid (Todorović 2017: 15).

⁴ LOHS, na zavihku monografije.

Raziskave je opravil v hrvaški in slovenski Istri ter na otoku Krku. V slovenski Istri je po izrazih za ptice izprašal okoli 70 narečnih govorcev, in sicer v 21 krajih – tako obmorskih kot zalednih. V Bertokih, Bivju, Izoli, Kopru, Luciji, Piranu in Strunjanu je izpraševal govorce istrskobeneškega narečja – v obmorskih mestih namreč avtohtoni slovenski narečni govori ne obstajajo⁵ –, v Brezovici, Dekanih, Dragonji, Gračišču, Kortah, Kubedu, Marezigah, Plavjah, Pradah, Sočergi, na Škofijah in v Šmarjah pa se je pogovarjal z govorcami slovenskega narečja. V času raziskav je zapisal izraze za okoli 200 ptičjih vrst, ki so v slovenski Istri stalne ali pa se pojavijo v določenem letnem času. Zbrani narečni izrazi so prikazani v slovarju *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae* (LOHS), in sicer po ornitoloških kriterijih: redovi, družine, poddružine, vrste in podvrste, ki si sledijo tako, kot je običajno v večini sodobnih ornitoloških priročnikov (LOHS 7).

Drugo raziskavo je opravila Suzana Todorović leta 2009 v okviru svoje doktorske disertacije (LRR), in sicer po vprašalnici, ki šteje 1898 vprašanj. Iz omenjene vprašalnice izhaja več jezikovnih atlasov: *Istriotski lingvistični atlas* (ILA, ILA2), *Istroromunski lingvistični atlas* (IrLA), *Istrobeneški lingvistični atlas* (IbLA) in *Lingvistični atlas istrskih čakavskih govorov* (LAIČaG), ki poleg drugih pomenskih polj vključujejo tudi semantično polje ornitonimov. Omenjene izraze je dialektologinja beležila v treh istrskih krajih, in sicer v Borštu, Krkavčah in Novi vasi nad Dragonjo. Izprašala je petnajst narečnih govorcev, ki so navedli domače izraze za okoli 120 ptičjih vrst v vsakem kraju. Skupno je zapisala okoli 350 narečnih poimenovanj; ornitonimi, ki jih je zapisala v Novi vasi, so bili objavljeni v IbLA, tisti, ki jih je zapisala v Borštu, pa v LAIČaG.

2. Način prikazovanja podatkov in izbrana metodologija

Avtorja sta izraze za ptice zbirala po vprašalnici za *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae* oziroma po vprašanjih, ki so podlaga prej navedenih istrskih atlasov. Po ptičjih vrstah sta spraševala rojene govorce slovenskega istrskega narečja, ki so vseskozi živeli v kraju rojstva in aktivno uporabljali domačo narečno govorico. Pri raziskavi so sodelovali predvsem starejši vaščani – moški, ki poznajo specializirano ornitološko besedje. Besedje iz prve – starejše raziskave, ki je objavljeno v omenjenem ornitološkem slovarju, je zapisano v poenostavljeni različici, berljivi vsem uporabnikom publikacije, na primer *ánitra* 'raca'; izrazi, pridobljeni v času recentnejše raziskave, pa so zapisani s slovensko fonetično pisavo, na primer *'ánatrà*.

Avtorja sta zbrano gradivo za 21 ptičjih vrst združila in primerjala pridobljene odgovore. Ugotavljala sta, kateri izrazi so se ohranili, katera poimenovanja so govorci nadomestili z novimi in koliko nekdanjih izrazov za ornitonime je

⁵ Več o tem v Todorović 2019.

opuščenih. Obstoje pridobljenega besedja sta potrdila tudi v sosednjih hrvaškočakavskih govorih in drugih istrskih narečij. Prikaz sta podkrepila z navedbo prvega vira izposoje in navedbo daljne etimologije oziroma zadnjega vira besede.

3. Izbrani ornitonimi: primerjava zbranega besedja in etimološka analiza

3.1. Raca (Anas) – hiperonim

Izrazi pokrivajo vrste *Anas platyrhynchos*, *Anas acuta*, *Anas sterpera*, *Anas clypeata*, *Anas penelope*, *Anas crecca*, *Anas querquedula*, *Aythya ferina*, *Aythya fuligula*, *Mergus merganser* in *Mergus serrator*, izjemoma tudi gosi (*Anser anser* in *Anser fabalis*).

Konec 80-ih let 20. stoletja smo zapisali *rāca* v Brezovici, Dekanih, Dragonji, Gračišču, Kortah, Kubedu, na Maliji, v Marezigah, Plavjah, Pobegih, Pradah, Sočergi, na Škofijah in v Šmarjah ter *ānitra* na Škofijah (LOHS 10), v času novejših raziskav smo prav tako slišali oba tipa: *'rāca* v Borštu, *'ānatrā* v Krkavčah in *'anitra* v Novi vasi nad Dragonjo (LRR 221).

V hrvaških istrskih govorih leksema *anitra* ne poznajo, poznajo pa tip *rāca*: npr. *rāca* v Brusu in Brseču, *rāca* v Malih in Velih Munah (IstOrn 30). V istrskobeneških (v hrvaški in slovenski Istri) in istriotskih⁶ govorih prevladuje tip *anara*⁷: npr. *ānara* in *ānera* v Kopru, Izoli in Piranu, *ānitra* v Bertokih, Luciji, Piranu in Strunjanu (LOHS 10), *anatra* v Novigradu, Funtani, Vrsarju, *anitra* v Labinu in Malem Lošinjju (IbLA 771); *anara* v Rovinju, Vodnjanu in Šišanu, *anera* v Balah, *anatra* v Fažani (ILA2 771). Istroromuni, razen v Žejjanah,⁸ uporabljajo samo tip *raca* (izposojeno iz nekega čakavskega govora): v Jesenoviku, Letaju, Brdu, Škabićih, Trovcih, Zankovcih, Mihelih in Kostrčanu smo zapisali *rāca*, v Šušnjevi in Novi vasi *rāce* (IrLA 771), < npr. čak. *rāca* v Golašu, Muntiću (LAIČaG 771) in Mrkočih (RGZM 515).

Za sln. *rāca* Snój piše: »Verjetno kakor hrv. kajk. *rāca* prevzeto iz furl. *raze* ali nar. it. *razza* 'raca'. To se je verjetno skrajšalo iz *anara(z)za*, kar je kakor

⁶ Poleg tipa *mazorin* – glej 3.9.

⁷ Tipa *raca* za splošni naziv nismo zapisali v nobenem kraju, kjer govorijo beneško, zapisal pa ga je Doria za Trst – *raca* (GDDT 513); Rosamani isti obliki za Trst in Tržič pripisuje pomen „Anas boschas (= *Anas platyrhynchos* – op. a.)” (VG 862). Tudi mi smo zapisali *rāca* za *raco* mlakarico (*Anas platyrhynchos*) v Izoli in Piranu (LOHS 16) – beneški govorniki so si od slovenskih sosedov izposodili splošni izraz za *raco* in mu premaknili pomen proti določeni vrsti.

⁸ Žejjanci uporabljajo hrvaško izposojenko *patka* < npr. čak. *pātka* v Materadi, Gologorici, Lindaru, Jašićih, Žminju itd. (LAIČaG 771) < psl. **pъtьka* (ERHJrok) – tudi Črnogorci v Peroju so si od hrvaških sosedov izposodili *pātka* (LAIČaG 771).

ben. it. *anaròta* 'raca' izpeljano iz nar. it. *ánara*, knjiž. it. *anatra*⁹. Navedene it. besede so se razvile iz lat. *anas* (rod. *anatis*) 'raca' (...)« (SES2 597). Doria na omenjenem mestu piše, da je »Etimico incerto, come da ultimo G. B. Pellegrini stesso (...): o dallo sloveno *raca* «*anitra*» (d'etimo a sua volta discusso: (...)) o, secondo il Salvioni, da un dialettale (*a*)*narazza* (con aferesi anche della seconda sillaba, sentita come articolo indet.), da lat. **anatrācea*«. Istrskoslovenske besede tipa *anitra* so vsekakor izposojene iz nekega istrskobeneškega govora.

3.2. Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

Med preteklimi in recentnejšimi raziskavami smo za navedeni izraz zapisali tip *mazorin* – na primer *mazorin* v Dekanah, Dragonji, Kortah, Kubedu, na Maliji, v Marezigah, Plavjeh, Pobegih, Pradah, Sočergi, na Škofijah in v Šmarjah oz. *mazurin* v Gračišču in Šmarjah (LOHS 16); *mazo'rin* v Krkavčah in Borštu (LRR 223).

Tip bistveno prevladuje tudi v drugih istrskih govorih, nekoč in danes: npr. v hrvaških čakavskih idiomih *mazorin* v Strmecu, Škatarih in Štrpedu, *mazurin* v Balah, Barbanu, Cerovlju, Kanfanaru in Žminju (IstOrn 33), *mažurin* v Gračišču, *mānzurin* v Medulinu (LAIČaG 779). Vsi navedeni izrazi so izposojeni iz nekega istrskobeneškega govora: npr. *mazorin* v Bertokih, Bivju, Izoli in Piranu (LOHS 16), *mažurin* v Momjanu, Vrsaru in Taru, *mažorin* v Bujah, *mažurin* v Brtonigli (IbLA 779).¹⁰ V istriotskih vaseh smo zapisali *mazorin* v Vodnjanu, Galižani, *mazurin* v Fažani in Šišanu (ILA2 771). Durante za *māsaro* »maschio dell'anitra, germano reale« ponuja dve etimološki možnosti: »Dal lat. «mas, maris» = maschio, o da «maior» = maggiore« (VEVI 108). Čeprav je prvi predlog, zaradi fonetike, nemogoč, ker v benečanščini ni možno ohranjanje *s/z* iz latinskega etimona,¹¹ se nam, zaradi semantike, zdi povsem sprejemljiv: raca mlakarica je izrazito lep ptič,¹² splošno prepoznaven tudi ljudem, ki jih ptice ne zanimajo.¹³ Tekom naših raziskovanj na terenu proti koncu osemdesetih let prejšnjega stoletja smo za analizirano vrsto, za razliko od ostalih vrst, zapisali skoraj izključno

⁹ < **anitra* (REW 439.2).

¹⁰ Ben. *mazorin* (BOE 406).

¹¹ Možno bi bilo nepotrjeno **marurinus*.

¹² »Samec, racak, ima zeleno glavo in zgornji del vratu, rjavo oprsje, sivkasto rjav zgornji del hrbtna, sive zgornje strani peruti, prekrasno modro in belo obrobljeno zrcalo in črnikasto obarvane spodnje dele. Okoli vratu ima ozek in bel obroč, ki ločuje zeleni del vratu od kostanjevo rjavega oprsja« (VKŽ 318).

¹³ »Je verjetno najbolj znana med vsemi racami na svetu in je prednik vseh udomačenih rac, ki jih goji človek. Tudi v Sloveniji je vse leto najštevilnejša med vsemi racami, pozimi pa se ji pridružijo še mlakarice iz visokega severa. Tudi drugod po svetu se osebk, ki gnezdi v krajih z mrzlimi zimami, selijo v toplejše kraje. Pravimo, da je mlakarica delna selivka« (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlakarica>).

samostalnike moškega spola (v vseh idiomih), Istrani imajo namreč samca te race za samca vseh drugih rac. Vse to gre v prid izvajanju iz „samec” – in ker je oblika formalno nemogoča, moramo predpostaviti, da gre za mediteranski relikt (za kar sicer nimamo diahronih in sinhronih vzporednic v sorodnih govori in je ta trditev težko dokazljiva).¹⁴ Druga možnost izvajanja iz „večji” ni prepričala niti Dorio: »L'etimo da lat. *maior* «maggire» fa difficoltà (Benincà-Ferraboschi).« (GDDT 370, s. v. *màzoro*): samec je res večji od samice (a to velja za vse race) in ni izrazito večji od ostalih rac (od nekaterih je celo manjši), kar bi opravičilo izhajanje iz „večji”.

Istroromunski *mazurîn*, ornitonim zapisan v vseh istroromunskih točkah (IrLA 779) je izposojen iz nekega hrvaškega čakavskega govora, kakor tudi črnogorski (Peroj) *mazurîn* (LAIČaG 779).

3.3. Raca žvižgavka (*Anas penelope*)

Za raco žvižgavko smo pred nekaj desetletji v slovenski Istri slišali ornitonim *fiščòn* v Dekanijah, Dragonji, Kortah, na Maliji, v Plavjah in na Škofijah (LOHS 13), v času novejših raziskav pa *'okã ki špišće* v Krkavčah in *'račka*¹⁵ v Borštu (LRR 222).

Slovenski ornitonimi tipa *fiščon* so izposojeni iz nekega istrskobeneškega govora: *fiščòn* v Bivju, Bertokih, Luciji in Piranu (LOHS 13), *fiščon* v Brtonigli, Taru, *fiscøn* v Labinu, *fiščon* v Novigradu, Kanfanaru, Malem Lošinju, *fiščon* v Višnjaju in *fiščon* v Poreču (LAIČaG 773); izpeljanke na *-on*¹⁶ od *fis'ciar* (GDDT 237; VG 382), *fis'ciàr* (VPB 107), *fiscàr* (VDP 46) 'žvižgati'¹⁷ < lat. *fistulāre* (REW 3333).¹⁸ Kar se istriotščine tiče smo obliko zapisali samo v Fažani: *fiščone* (ILA2 773). Istrobeneško izposojenko istega tipa uporabljajo tudi istrski Hrvati: npr. *fiščòn* v Kučibregu, *fiškjon* v Selini (LAIČaG 773) – črnogorski ornitonim *fiškjòn*¹⁹ je izposojen iz nekega čakavskega govora, prej kot istrobeneškega. Ornitonimi so onomatopejski izrazi: »Il ♂ emette un fischio acuto 'hui u', ♀ 'tr'«. (ICU 42).

Ornitonim *'okã ki špišće* je tričlanska hibridna besedna zveza, ki je po vsej verjetnosti nastala *in loco* tako, da so jo sestavili na način, da so istrobeneški izposojenki, splošnemu nazivu za gos *'okã* (glej 3.10.), dodali dve domači besedi,

¹⁴ Več o tem v Filipi 1994: 69–72.

¹⁵ V Kubedu in Šmarjah je to poimenovanje za *Anas crecca* – glej 3.4. in 3.1.

¹⁶ S pripono *-eto*: *fiščeto* v Momjanu (IbLA 773); *-eta*: *fiščeta* v Savudriji (LAIČaG 773).

¹⁷ Boerio navaja *fischiàr* in *fischièto* (BOE 275).

¹⁸ Nocentini za it. *fischiare* piše: »Latino di provenienza italiana: lat. tardo *fistulāri* 'suonare la zampogna', der. di *fistūla* 'zampogna'« (I'ETIM-cd).

¹⁹ Kaže, da se je izraz v Peroju v novejšem času izgubil.

ki imata vlogo determinante.²⁰

3.4. Kreheljč (Anas crecca)

V času starejših raziskav smo za navedeni naziv v Kortah, na Maliji, v Pradah in na Škofijah zapisali *šaršénja*, v Kubedu in Šmarjah *ráčka*²¹ in v Marezigah *múta* (LOHS 15), v času novejših raziskav pa le *'myta* v Borštu (LRR 221).

Tip *šaršénja* je za to raco splošno znan v istrobeneških govorih: *šršénja* v Bertokih, Bivju, Koprju, Izoli in Piranu (LOHS 15), *carcénja* v Labincih, Savudriji, Taru, *sarsénja* v Medulinu in Taru, *šarsénja* v Luciji, *šaršeña* v Brtonigli, Vrsaru, Kanfanaru, *sarseña* v Taru, Labinu, *šaršeña* v Motovunu, Brkaču in Višnjaju (IbLA 774). Izraz je manj poznan v istriotskih govorih, in sicer le v Balah – *šarséña* (ILA2 774) in *sarsénja* (IstOrn 32).²² Hrvati so si izraze tega tipa izposodili iz nekega istrobeneškega govora²³ in jih večinoma fonetično preoblikovali, na primer: *crcènja* v Gradinju, *čarcènja* v Čiritežu, *trcènja* v Blaškovičih in *trcènja* v Plominu (IstOrn 32), *šarsèña* v Kučibregu, *čarcèña* v Selini, *tarcèña* v Šumberu, *tarcèña* v Paradižu, *tarcèinka* v Nedeščini (LAIČaG 774), *carcèña* v Labinu (IbLA 774). Etimon istrobeneških izrazov je latinski istopomenski ornitonim *quērquedula* (REW 6952.1), oziroma rekonstruirana oblika **cěrcēdula* (REW 6952.2).²⁴ André iz klasičnih avtorjev navaja *querquedula* (-tula), -ae in *quercēdulus*, -ī 'Anas crecca; Anas querquedula' (NOL 136). Na isti strani tolmači tudi motivacijo poimenovanja: »Les sarcelles doivent leur nom latin à cri caractéristique«. O glasu ptice ornitologi: »Voce del maschio: 'cruck' piacevole, della ♀ 'ghe ghe'« (ICU 40).²⁵

Ornitonimi tipa *muta* so najbrž tudi onomatopeje. Informator v Marezigah nam je leta 1991 razlagal: »Dela samo *khkhh*.« Izraza nismo potrdili v drugih istrskih govorih. Najbrž je nastal med slovenskimi govorcji v Istri, ki so že obstoječi istrskobeneški izposojenki dodali nov, specializiran, pomen: npr. *'muto* 'nem človek' (NSSA 77) < npr. *muto* (VG 668) < lat. *mūtus* (REW 5798).²⁶

²⁰ Na enak način so pri poimenovanju te ptice ravnali tudi hrvaški govorcji v Vižinadi: *kàra ki škičī* (LAIČaG 773).

²¹ V Borštu 'Anas penelope' – glej 3.3.

²² V mugližanščini *sforséña* (DDM 149) – za -f- prim. it. *farquetola*, *farchetola* (REW 6952.1). V furlanščini *cercègne*, *sarsègne* (PIRONA 115; 929).

²³ Boerio za Benetke navaja *sarsegna*, *zarcègna* in *zarzegna* (BOE 601; 807), Doria za Trst *sarsegna* (GDDT 553).

²⁴ Hrvaškimi ornitonimom z začetnim *t-* ustrezajo poimenovanja v južnoitalijanskih dialektih: *tersédola* v Bariju in *tersella* v Foggi (REW 6952).

²⁵ Gre torej za onomatopejsko besedo.

²⁶ »Il latino *mūtus* risale alla radice onomatopeica **mu-*, che imita il verso di chi non sa emettere suoni articolati« (l'ETIM-cd).

Ornitonim *ráčka* je pomanjševalnica od *raca* (dalje glej 3.1.).²⁷

3.5. Regeljč (Anas querquedula)

V osemdesetih letih 20. stoletja smo za regeljca v Kortah, na Maliji, v Plavjah, na Škofijah in v Šmarjah zapisali *krékola*, v Kubedu *marčénica* (LOHS 18),²⁸ danes govorce v Borštu ohranjajo samo ornitonim *k'rekola* (LRR 221).

Ornitonimi tipa *krekola* so izposojeni iz nekega istrobeneškega govora: npr. *kràkola* v Izoli, Kopru in Strunjanu, *krèkola* v Izoli, Luciji, Piranu in Strunjanu, *krèkula* v Bertokih in Bivju (LOHS 18), *krèkola* v Gradinju, Labincih, Oprtalju in Višnjaju, *krèkula* v Bertokih in Taru (IstOrn 35), *krèkola* v Bujah, Brkaču, Taru, Višnjaju, Funtani, Vrsaru, Kanfanaru, Labinu in Malem Lošinjju, *krèkula* v Motovunu in Poreču (IbLA 775). Ornitonim je dobro znan tudi v Trstu: *cracola* (VG 261), *cràcola* (GDDT 179), *crecola* (VDT 128), *crècola* (GDDT 179, PING 109, VG 262), *grégola* (GDDT 281).²⁹ Poimenovanja so onomatopejska: »La voce del ♂ ricorda il cracidare di una Raganella, quella della ♂ è un 'kneck'« (ICU 40).³⁰ »Esclusa una sua derivazione da lat. *querquedula*, nonostante una certa rassomiglianza fonetica. Il ricorrere di varianti del tipo *cràcula* (che è del triestino stesso) e di *criola* dà ragione al Prati, il quale fissa per questa parola un'origine onomatopeica (da *crec-crec*, il verso di tale uccello)« (GDDT 181, s. v. *crècola*). Ornitonimi tipa *krekola* so v relativno novejšem času potrjeni samo v treh hrvaških čakavskih vaseh: *krèkula* v Kučibregu in *krèkula* v Selinah (LAIČaG 775), *krèkula* tudi v Funtani (IbLA 775).³¹

Tip *marčénica* poznajo (so poznali) tudi govorce hrvaških čakavskih govorov na otoku Krku: *màrčanica* v Omišlju, *mârčénica* v Dobrinju (IstOrn 35). V osnovi teh ornitonimov, slovenskih in hrvaških, je pridevniška oblika na *-en/-an* s pripono *-ica* od 'marec': npr. sln. *marč* v Novi vasi (IbLA 358b) in Borštu (LAIČaG 358b); hrv. *màrač* v Velih Munah, Gologorici, *mârč* v Krtih, *mârč* v Ičićih (LAIČaG 358b). Končni etimon je lat. *Martius* (REW 5383).³² Ni nujno, da gre za prevedenke istrobeneških oblik: npr. *maršajola* v Brtonigli, *marcajola* na Reki, *maršajola* v Novigradu (LAIČaG 775) [pridevniške oblike od *marzo*

²⁷ Sorodnega tipa za to raco, 'raca' + 'pomanjševalna pripona', drugi istrski govori niso oblikovali.

²⁸ Izrazov tega tipa pri raziskavah v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja pri govoricah slovenskega istrskega narečja nismo več slišali.

²⁹ Giglioli za Veneto navaja *crècola*, za Furlanijo *crécule* (AI 312), Boerio ima *crècola* (BOE 206), Pirona *crècola* (PIRONA 194).

³⁰ Isto onomatopejo ponazarjata sln. ornitonima *kreheljč* 'Anas crecca' in *krepliča* 'Anas querquedula' (NPt 77, 78) ter srb. naziv *krkavac* 'Anas querquedula; Anas crecca' (RNZNpt 2259).

³¹ Od govorcev istriotskih in istroromunskih govorov podobnih izrazov nismo slišali, kakor niti od črnogorskih v Peroju.

³² = *Mārtius mēnsis* 'mesec boga Marsa'.

(VG 600; GDDT 363), *mārso* (DDP 159), *mārso* (VPB 150) 'marec'],³³ oziroma prevedenke čak. izposojenk (za sln. nimamo potrjenih podobnih oblik, kar ne pomeni, da jih ni, oziroma, da jih ni bilo) iz navedenih: npr. čak. *marcajôla* v Labinu, *marcajôla* v Materadi (LAIČaG 775), isto v Blaškovičih (IstOrn 35). Poimenovanje izvira iz meseca, ko se te race pojavijo v naših krajih: »*Marčenice* patke, jer ih je vidjeti samo u marču mjesecu (Stinica)« (RNZNpt 272, s. v. *marčenica**).

3.6. Raca žličarica (*Anas clypeata*)

Pred tremi desetletji smo od govorcev slovenskega istrskega narečja slišali izraz *špatolòn* v Kortah in na Maliji (LOHS 19), v sodobnejšem času pa smo zabeležili samo hiperonim *'ānatrā* (glej 3.1.) v Krkavčah (LRR 222).

Tip *špatolon* je (bil) v Istri v uporabi samo v slovenskih (kjer je izposojenka iz nekega istrobeneškega idioma) in istrobeneških govorih: *špatolòn* v Bertokih, Izoli in Koprju, *špatulon* v Novigradu, Taru, Vrsaru in Kanfanaru, *špatulon* v Motovunu, Brkaču, Višnjanu in Poreču ter *spatulon* v Labinu (IbLA 776); avgmentativna izpeljanka na *-on* od *spātola* (BOE 684; VG 1066; DDP 257) 'lo-patica' < lat. *spatūla* (REW 8130). Ornitonim izraža obliko žličaričinega kljuna: »Za žlicarico značilen je velik, zadaj ozek in spredaj razširjen kljun« (VKŽ 319).

3.7. Raca sivka (*Anythya ferina*)

V času starejših raziskav smo v Dragonji, Kortah, na Maliji, v Plavjah in na Škofijah zapisali *teštarōša* (LOHS 20), med novejšimi raziskovanji pa *kavorošo*³⁴ v Novi vasi (IbLA 777), *teštā'rošā* v Krkavčah in *mazo'rin*³⁵ v Borštu (LRR 222).

Oba tipa (*teštarōša* in *kavorošo*) sta semantično enaka: zloženki od 'glava' in 'rdeč(a)' [*cavo* (VG 196) < lat. *caput*, *-ite* (REW 1668); *testa* (VG 1150) < lat. *tēsta* (REW 8682)³⁶]. Poznajo jih (so jih poznali) tudi govorcev hrvaških čakavskih dialektov: *kavorōšo* v Bregu, *teštarōša* v Dobrinju (IstOrn 45), *kavaroš* v Viškovičih (LAIČaG 777).³⁷ Izposojenke iz nekega istrobeneškega govora: npr. *teštarōša* v Brtonigli, *teštarōša* na Reki (IbLA 777); *kavorōšo* v Bivju, Piranu, *kavorōšo* v Bertokih, Izoli in Koprju (LOHS 20), *kavorošo* v Novigradu, Taru,

³³ Enaka motivacija je vodila tudi govorcev istriotščine v Balah: *maršajola* (ILA2 775).

³⁴ Zanimivo, da tipa *kavorošo* nismo potrdili v času starejših raziskav, kar nikakor ne pomeni, da govorcev izraza niso poznali ali uporabljali.

³⁵ Hiperonim, ki se uporablja kot naziv za to vrsto. Dalje glej 3.9.

³⁶ »Formazione latina di origine non precisata: lat. *testa(m)* 'coccio, anfora, bropcca', lat. tardo 'cranio'ž« (I'ETIM-cd).

³⁷ Ornitonimi tipa *teštarōša* in *kavorošo* v nekaterih hrvaških govorih pomenijo tudi 'Anas penelope': *teštarōša* v Dobrinju, *kavorōšo* v Bregu (IstOrn 33), *kavorōšo* v Funtani (IbLA 773).

Kanfanaru, *kavorošo* v Funtani in *kavoroso* v Labinu (IbLA 777).³⁸

3.8. Čopasta raca (*Aythya fuligula*)

Za navedeno ptico smo v času preteklih in sodobnih raziskav v slovenski Istri zapisali samo tip *moreta*: *morèta* v Kortah in na Maliji (LOHS 21), *mo'retã* v Krkavčah (LRR 222).

Izposojenke iz nekega istrskobeneškega govora: *morèta* v Izoli, Kopru, Luciji, Piranu in Strunjanu, *morèto* v Bertokih in Bivju (LOHS 21), *morèto*, *moreto* v Taru (IstOrn 45; IbLA 778)³⁹ – pomanjševalnice na *-eta/-eto* od *moro* 'noi intendiamo qualunque persona di color nero' (BOE 427), 'moro (di capelli neri)' (VG 650), 'moro, bruno, scuro di carnagione' (GDDT 388) < lat. *Maurus*⁴⁰ (REW 5438). Ornitonim ponazarja barvo peruti: »Piumaggio nuziale del ♂: nero con i fianchi bianco candido nettamente delimitati« (ICU 44).⁴¹

3.9. Srednja žagarica (*Mergus serrator*)

Konec osemdesetih let 20. stoletja smo za navedeno ptico v Kortah, na Maliji in na Škofijah zapisali *žmèrgo* (LOHS 22), govorci v Krkavčah in Borštu pa to raco poimenujejo s hiperonimom⁴² *mazo'rin* (LRR 223).⁴³

Tip *žmergo* je (bil) znan (danes bistveno slabše potrjen) v istrobeneških govorih v Sloveniji in na hrvaškem: *zmèrgo* v Bertokih, Bivju in Luciji, *žmèrgo* v Izoli, Kopru, Piranu in Strunjanu, *žmergo* v Novigradu (IbLA 780). V hrvaških govorih smo tip zapisali samo v Selini: *žmèrlo* (*g* à *l* po analogiji z izrazi tipa *merlo* ipd.), izposojenka iz nekega istrobeneškega govora < lat. *mèrgus* (REW 5528).⁴⁴

³⁸ V nekaterih istrobeneških idiomih oblike tipa *kavorošo* pomenijo tudi 'Anas penelope': *kavoròso* v Bivjah in Izoli, *kavorošo* v Bertokih in Luciji (LOHS 13), *kaoròso* v Šverkih, *kavoròso* v Bivjah, *kavoròšo* v Labincih in Višnjaju, *kavoròšo* v Bertokih in Luciji (IstOrn 33), *kavorošo* v Brkaču, Taru in Vrsaru, *kavorošo* v Funtani (IbLA 773) – Giglioli ima *caorosso* 'Aythya ferina' in *capiroosso* 'Anas penelope' (AI 314, 308).

³⁹ Giglioli za *Aythya fuligula* navaja *morèta* in *moreton* za Verono (AI 316), Boerio *moreton* 'fischione col ciuffo, detto ancora in Toscana Germano turco' (BOE 426).

⁴⁰ »Latino proveniente dal greco: lat. *Mauru(m)*, etnico riferito agli abitanti della Mauritania e in genere dell'Africa settentrionale, dal gr. *mauros* 'bruno, scuro'« (l'ETIM-cd).

⁴¹ Prim. *crninka* »(...) nomen generale specierum generis Fuligula steph (...)« (RNZNpt 44).

⁴² Izraza v anketah za sln. govore avtorja nista zapisala kot splošen naziv (kar ne pomeni, da ga ne uporabljajo na ta način), je pa kot tak zapisan v istrobeneških, istriotskih in hrvaških idiomih: npr. iben. *mazorin* v Bivju (LOHS 11), *mažurin* v Vrsaru, *mažurin* v Funtani (IbLA771); ist. *mazorin* v Vodnjanu, Galižani, *mazurin* v Fažani in Šišanu (ILA2 771); čak. *mazurin* v Permanih in Raklju, *mazurin* v Hrbokih (LAIČaG 771). Dalje glej 3.2.

⁴³ Enaki ornitonimi se uporabljajo (so se uporabljali) tudi za veliko žagarico (*Mergus merganser*).

⁴⁴ »Formazione latina di origine indoeuropea: lat. *mergu(m)* (...) der. di *mergère* 'immergersi'.

3.10. Divja gos (Anser anser)

Za navedeni izraz smo v času prve raziskave zapisali izraze *góska* v Brezovici, Dekanih, Dragonji, Gračišču, Kortah, Kubedu, na Maliji, v Marezigah, Plavjah, Pobegih, Pradah, Sočergi, na Škofijah in v Šmarjah, *divja ráca* v Šmarjah, *óka* v Marezigah in Šmarjah in *vóka* na Maliji in v Marezigah (LOHS 11); v času recentnejših raziskav pa smo zabeležili '*òka* v Krkavčah, '*vuoka*, '*divja 'oka* v Borštu (LRR 221) in *òka* in *divja òka* v Novi vasi (IbLA 772).⁴⁵

Ornitonim *góska* je domač < psl. **góska* (HER 254) > čak. *gùska* v Pazu, Misaležu, Permanih, Selini, Jašičih (LAIČaG 772), Brgudu in Čepiću (IrLA 772).⁴⁶

Nazive tipa *oka* so si Slovenci izposodili od italijanskih sosedov:⁴⁷ *óka* v Bertokih, Bivju, Izoli, Koprju, Luciji, Piranu in Strunjanu, *vóka* na Maliji in v Marezigah (IstOrn 37), *òka* v Brkaču (IbLA 772), Kaldaniji, Vabrigi (LAIČaG 772) < lat. **auca* (REW 826.2)⁴⁸ > istr. *wòka* v Rovinju, *òka* v Balah (ILA2 772).

Tako kot v Borštu in Novi vasi, mnogi istrski govorniki ohranjajo dihotomijo 'domača gos' vs. 'divja gos' tako, da na izraz za 'gos' dodajo pridevnik 'divja': npr. istr. ben. *òka šalvadiga* v Momjanu, Taru, *òka šalvadiga* v Bujah, na Reki in Novigradu, *òka šelvadiga* v Motovunu (IbLA 772); istriot. *wòka salvadiga* v Rovinju, *òka šalvadega* v Balah, *òka šalvadiga* v Vodnjanu, Šišanu, *òka šelvadiga* v Fažani (ILA2 772); čak. *divja gùska* v Kućibregu, *díva gùska* v Gologorici, *díblá gùska* v Damijaničih (LAIČaG 772); čg. v Peroju *díblá gùska* (ibidem): 'divji' < lat. *silvaticus*, *salavticus* (REW 7992); psl. **dívьjъ* (SES 113, s. v. *dívji*).

Besedna zveza *divja ráca* za 'gos' ni neobičajna: prim. *díva pátka* v Poljanah (LAIČaG 772).⁴⁹ Za *raca* in *patka* glej 3.1.

11. Sklep

Primerjalna analiza besedja, pridobljenega med raziskavo v 80-ih letih prejšnjega stoletja in v času novejših raziskav (leta 2009) je pokazala, da so domačini večino izrazov ohranili, nekatera poimenovanja pa so opustili ali nadomestili z že obstoječimi izrazi, ki označujejo druge vrste ptic.

(...) per le abitudini di questo uccello, che caccia tuffandosi nell'acqua« (l'ETIM-cd).

⁴⁵ Enaki ornitonimi se uporabljajo (so se uporabljali) tudi za njivsko gos (Anser fabalis).

⁴⁶ Termin so od hrvaških sosedov prevzeli beneški govorniki v Krku, *gùska*, in Istroromuni, *guske* v Šušnjevi in Novi vasi, *γuska* v Žejanah in *guska* v Jesenoviku, Letaju, Brdu, Škabičih, Trkovcih, Zankovcih, Mihelih in Kostrčanu (IrLA 1332).

⁴⁷ V hrvaških istrskih govornih tega tipa nismo slišali.

⁴⁸ »Formazione latina di origine indoeuropea: lat. tardo *auca*(m), der. di *avis -is* 'uccello' in quanto uccello da cortile per eccellenza« (l'ETIM-cd).

⁴⁹ Naziv tipa 'raca' za 'gos' smo potrdili tudi v Selini: *ràca* 'domača gos' (LAIČaG 1332).

Za pojem 'raca' narečni govorniki še danes ohranjajo oba izraza – *ánitra* in *ráca*, za 'sivo gos' je tudi danes v rabi narečna oblika *óka* – izraz *divja raca*, sicer slišan le v Šmarjah, v času novejših raziskav ni bil zabeležen; besedo *fiščòn* za 'raco žvižgalko' govorniki že nadomeščajo z izrazoma *'òkà ki špišće* in *'ràčka*; od treh leksemov – *šaršénja*, *ráčka* in *múta*, s katerimi so v preteklosti Istrani poimenovali ptičjo vrsto 'kreheljc', je danes ohranjena le oblika *'muta*; za 'regeljca' so domačini v času prve raziskave navedli izraza *krékola* in *marčénica*, v današnjem času je v rabi le beseda *k'rekola*; izraz *špatolòn* za 'raco žličarico' so narečni govorniki nadomestili s splošno obliko *'ánatrâ*; za 'raco sivko' je bila v času prve raziskave zabeležena oblika *tešta'roša*, danes pa govorniki narečja poleg omenjenega poimenovanja uporabljajo tudi izraz *mazo'rin*; za 'čopasto raco' je ohranjen (le) izraz *mo'reta*; za 'raco mlakarico' pa še vedno le *mazo'rin*; 'srednji žagarici' so Istrani pred nekaj desetletji pravili *žmèrgo*, danes pa poznajo besedo *mazo'rin*. Večina prikazanih narečnih poimenovanj izhaja iz istrskobeneškega jezikovnega okolja, nekaj je tudi slovenskih istrskih izrazov, ki izposojenke dopolnjujejo ali specificirajo, na primer *'òkà ki špišće* in *divja raca*.

Okrajšave

ben. = beneško

ben. it. = beneškoitalijansko

čak. = čakavsko

čg. = črnogorsko

hrv. = hrvaško

istr. = istrsko

istr. ben. = istrskobeneško

istriot. = istriotsko

it. = italijansko

kajk. = kajkavsko

knjiž. it. = knjižnoitalijansko

lat. = latinsko

nar. it. = narečno italijansko

prim. = primerjaj

psl. = praslovensko

s. v. = sub voce

sln. = slovensko

Viri

- AI = Giglioli, Enrico Hillyer. 1886. *Avifauna italica*. Firenze: Le Monnier.
- BOE = Boerio, Giuseppe. 1856. *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: Giunti editore.
- DDM = Zudini, Diomiros; Dorsi, Pierpaolo. 1981. *Dizionario del dialetto mugliano*. Udine: Casamassima Editore.
- DDP = Orbanich, Pino; Buršić Giudici, Barbara. 2009. *Dizionario del dialetto di Pola*. Fiume – Trieste – Pola – Rovigno: Unione Italiana – Università popolare – Società di studi e ricerche Mediteran – Centro di ricerche storiche.
- ERHJ = Matasović, Ranko; Pronk, Tijmen; Ivšić, Drubravka; Brozović Rončević, Dunja. 2015. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika, A-NJ*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- ERHJrok = Matasović, Ranko; Pronk, Tijmen; Ivšić, Drubravka. 2020. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika, O-Ž (rokopis)*: Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- l'ETIM-cd = Alberto Nocentini. 2010. *Vocabolario della lingua italiana*. Milano: Le Monnier (Dizionari elettronici elexico.com) – izdaja na CD-ju.
- GDDT = Doria, Mario; Noliani, Claudio. 1987. *Grande dizionario del dialetto triestino*. Trieste: Il Meridiano.
- HER = Gluhak, Alemko. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
- IbLA = Filipi, Goran; Buršić Giudici, Barbara. 2012. *Istrobeneški lingvistični atlas. Atlante linguistico istroveneto*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran Pula.
- ICU = Černy, Walter; Drchal, Karel. 1982. *Impariamo a conoscere gli uccelli*. Novara: Istituto Geografico Deagostini.
- ILA – Filipi, Goran; Buršić Giudici, Barbara. 1998. *Istriotski lingvistički atlas / Atlante Linguistico Istrioto*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran Pula.
- ILA2 = Filipi, Goran; Buršić Giudici, Barbara. 2017. *Istriotski lingvistički atlas: drugo, popravljeno i dopunjeno izdanje/Atlante Linguistico Istrioto: seconda edizione riveduta e ampliata/Istriotski lingvistični atlas: druga, popravljena in dopolnjena izdaja*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran Pula.
- IrLA = Filipi, Goran. 2002. *Istrorumunjski lingvistički atlas/Atlasul Lingvistic Istroromân/ Atlante Linguistico Istrorumenno*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran Pula.
- IstOrn = Filipi, Goran. 1994. *Istarska ornitonimija. Etimologijski rječnik pučkog nazivlja*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- LAIČaG = Filipi, Goran; Buršić, Giudici Barbara. 2009. *Lingvistički atlas istarskih čakavskih govora/Atlante linguistico delle parlate ciacave istriane/*

- Lingvistični atlas istrskih čakavskih govorov*. Pula: Sveučilište Jurja Dobri-
le u Puli.
- LOHS = Filipi, Goran. 1993. *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae/Ornito-
loški slovar slovenske Istre*. Koper: Knjižnica Annales – Zgodovinsko društvo
za južno Primorsko.
- LRR = Giljanović, Suzana. 2011. *Leksikološko-etimološka razčlemba izbranih
romanizmov v šavrinskih govorih*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozof-
ska fakulteta.
- NOL = Jacques, André. 1967. *Les noms d'oiseaux en latin*. Pariz: C. Klincksieck.
- NPt = Gregori, Janez; Krečič, Ivan. 1979. *Naši ptiči*. Ljubljana: DZS.
- NSSA = Jakomin, Dušan. 1995. *Narečni slovar Sv. Antona pri Kopru*. Trst: Ške-
denjski etnografski muzej.
- PING = Pinguentini, Giovanni. 1986. *Nuovo dizionario del dialetto triestino; sto-
rico, etimologico, fraseologico*. Trieste: Del Bianco editore.
- PIRONA = Pirona, Giulio Andrea; Carletti, Ercole; Corgnali, Giovanni Battista.
2004. *Il nuovo Pirona. Vocabolario friulano*. Udine: Società filologica friu-
lana.
- REW = Meyer-Lübke, Wilhelm. 2009. *Romanisches etymologisches Wörter-
buch*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag.
- RGZM = Runko, Radoslav. 2014. *Rječnik govora zaseoka Mrkoči u Istri*. Rije-
ka: Naklada Kvarner.
- RNZNpt = Hirtz, Miroslav. 1938–1947. *Rječnik narodnih zoologičkih naziva. 2,
Ptice (Aves)*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- SES = Snoj, Marko. 1997. *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Mladinska
knjiga.
- SES2 = Snoj, Marko. 2003. *Slovenski etimološki slovar. 2. (pregledana in dopol-
njena izdaja)*. Ljubljana: Modrijan.
- VDP = Glavinić, Vera. 2000. *Vocabolario del dialetti di Pola*. Pula: Filozofski
fakultet u Puli.
- VDT = Kosovitz, Ernesto. 1889. *Dizionario del dialetto triestino e della lingua
italiana*. Trieste: Tipografia Figli di C. Amati.
- VEVI = Durante, Dino; Turato, Gianfranco. 1987. *Vocabolario etimologico ve-
neto-italiano*. Padova: Erredici.
- VG = Rosamani, Enrico. 1999. *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella
Venezia Giulia, in Istria, in Dalmazia, a Grado e nel Monfalconese*. Trieste:
Lint.
- VKŽ = Brehm, Alfred Edmund. 1978. *Velika knjiga o žiivalih*. Ljubljana: Can-
karjeva založba.
- VPB = Dussich, Marino. 2008. *Vocabolario della parlata di Buie d'Istria*. Rovinj
– Trieste: Unione Italiana Fiume – Università Popolare Trieste.

Literatura

- Filipi, Goran. 1994. Ornitonimia istriana: I nomi di tipo mazorin per la specie *Anas platyrhynchos* - un relitto mediterraneo? *Linguistica*, 34/2, Ljubljana, 69–72.
- Todorović, Suzana; Koštiál, Rožana. 2014. *Narečno besedje piranskega podeželja*. Koper: Založba Annales.
- Todorović, Suzana. 2017. *Narečna raznolikost v okolici Kopra*. Koper: Libris.
- Todorović, Suzana. 2019. *Istrobeneščina v krogu drugih jezikov in govorov v slovenskih obmorskih krajih*. Koper: Libris.
- <https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlakarica>, 10. 10. 2020.

Istroslovenski ornitonimi iz porodice pataka: usporedba nazivlja prikupljena osamdesetih godina XX. stoljeća s nazivljem iz vremena novijih istraživanja

Sažetak

U članku se raspravlja o izabranim istroslovenskim nazivima za ptice iz porodice pataka (Anatidae), reda guščarica (Anseriformes). Autori su istroslovenske ornitonime prikupili koristeći upitnik koji je bio osnovom za pripremu *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae* (LOHS). Prvo je istraživanje obavio Goran Filipi osamdesetih godina prošloga stoljeća, dok je druge, novije, podatke prikupila Suzana Todorović 2009. godine u okviru svoje doktorske disertacije (LRR) – ornitonimi koje je Suzana Todorović zapisala u Novoj vasi objavljeni su u IbLA, a nazivi zabilježeni u Borštu u LAIČaG. Autori su prikupljenu građu međusobno usporedili, odredili etimologiju te utvrdili koje nazive Istrani još uvijek koriste, a koje su zaboravili ili zamijenili drugima.

Usporedba nazivlja iz osamdesetih godina s novijim nazivima prikupljenih tijekom 2009. godine pokazala je da su većinu ornitonima sačuvali, a neke su nadomjestili postojećim nazivima za druge vrste.

Većina je prikazanih ornitonima istromletačkog podrijetla, uz nekoliko domaćih riječi koje aloglotske nazive pobliže određuju.

Istrian-Slovenian Ornithonyms
from the Family of Ducks and Geese:
A Comparison of the Terms Collected in the 1980s
with More Recent Data

Summary

The article discusses selected Istrian-Slovenian dialect terms for birds from the family of ducks and geese (Anatidae), from the order of waterfowl (Anseriformes). The authors collected Istrian-Slovenian ornithonyms using a questionnaire that served as the basis for the preparation of the *Lexicon ornitologicum Histriae slovenicae* (LOHS). The initial research was conducted by Goran Filipi in the 1980s. The second, more recent data collection was undertaken by Suzana Todorović in 2009 as part of her doctoral dissertation (LRR). The ornithonyms collected in Nova vas were published in IbLA, while the ornithonyms collected in Boršt were published in LAIČaG. The authors compared the collected material, explained the etymology of individual lexemes, and identified Istrian lexemes that are still in use as opposed to those that have been abandoned or replaced by other lexemes. A comparative analysis of the terms collected during the 1980s with those collected in 2009 shows that local speakers retained the majority of ornithonyms, while some have been replaced by the terms denoting other bird species. Most of the dialect terms presented are Istrian-Venetian in origin, with some native terms specifying the meaning of the loanwords.

Ključne besede: ornitonimi, slovenska Istra, diahrono raziskovanje v narečju, etimologija

Ključne riječi: ornitonimi, slovenska Istra, dijalektološko istraživanje, etimologija

Keywords: ornithonym, Slovenian Istria, diachronic dialect research, etymology